

DOI: 10.31866/2410-1311.36.2020.221048

УДК 784.4:78.071.1

НЕВІДОМИЙ АВТОР ВСЕСВІТНЬО ВІДОМОЇ ПІСНІ: БІОГРАФІКА ЯК ВЕКТОР КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Турчак Леся Іванівна

Кандидат мистецтвознавства, доцент,

ORCID: 0000-0002-0490-8732, e-mail: lessit@ukr.net,

Київський національний університет культури і мистецтва,

вул. Є. Коновальця, 36, Київ, Україна, 01133

Для цитування:

Турчак, Л.І. (2020). Невідомий автор всесвітньо відомої пісні: біографіка як вектор культурологічного дослідження. *Питання культурології*, (36), 79-89. doi: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.36.2020.221048>.

Анотація

Мета статті – проаналізувати дослідження, присвячені авторству пісні «Гуцулка Ксеня». Методи дослідження: теоретичний – для розкриття проблемних сторін досліджуваного питання; гіпотетичний – дозволяє, спираючись на наукові дослідження, робити припущення стосовно авторства пісні; історичний – для систематизації інформації у хронологічній послідовності, а також порівняльний аналіз і аналіз вторинних даних, зібраних зі звітів, журналів та інших періодичних видань. Наукова новизна. З позиції культурології здійснено комплексний аналіз досліджень, що стосуються авторства пісні «Гуцулка Ксеня», уточнено біографічні дані Я. Барнича та Р. Савицького. Висновки. Визначено, що пісня «Гуцулка Ксеня», з'явившись у 1945 році, згодом набула популярності та стала настільки близькою для українців, що тривалий час її вважали народною. Тоді ж постало питання про її авторство, і у 60-х роках ХХ століття була створена комісія (до складу якої також входив Р. Савицький), яка визнала автором Р. Савицького. Доведено, що у радянські часи біографія музикантів та композиторів безпосередньо впливала не лише на подальшу творчу діяльність, а й на встановлення авторства. Так, біографія Р. Савицького цілковито відповідала ідеологічним настановам тогочасної влади, на відміну від біографії Я. Барнича, який проживав за кордоном, його оперети були під заборонаю, і авторство композитора могло негативно вплинути на можливість виконання пісні. Відзначимо, що й сьогодні тривають суперечки навколо авторства пісні «Гуцулка Ксеня», що пов'язані зокрема з існуванням декількох подібних мелодій і дещо змінених текстів. З нашої точки зору, авторство належить Я. Барничу, що доводять не лише спогади його дружини – Я. Рубчаківни-Барнич, а й дослідження С. Пушик, Л. Філоненко та В. Кобаль. Однак, пошук істини ускладнює відсутність

інтерв'ю, листа або будь-якого іншого документа, а питання авторства почало цікавити дослідників вже після смерті Я. Барнича.

▪ **Ключові слова:** Ярослав Барнич; Роман Савицький; автор пісні «Гуцулка Ксеня»; диригент; композитор; музикант; музика; культура

▪ Вступ

Події, що відбувались на території України наприкінці XIX – початку XX століття, змусили багатьох митців залишити країну. Вони отримали визнання далеко за межами Батьківщини, а їх творчість вплинула на розвиток не лише українського, а й світового мистецтва. Крилатий вираз «Нашого цвіту – по всьому світу» відомий кожному українцю. До такого «цвіту» належать і українські митці, які стали відомими за кордоном. Як не дивно, але виявилось, що досліджень, присвячених творчості українців за кордоном, не так і багато. Яскравим прикладом цього стало питання авторства всесвітньо відомої пісні «Гуцулка Ксеня». Цим і зумовлено *актуальність* дослідження.

Творчості українських митців присвячено чимало публікацій. Так, діяльності скульптора О. Архипенка присвячена монографія М. Голубця (1922). Дослідник був першим, хто у 1920 році написав та видав першу україномовну монографію про О. Архипенка, вона була надрукована на сторінках часопису «Громадський вісник». Н. Кубриш (2004) в дисертаційному дослідженні прослідковує творчі ідеї скульпторів О. Архипенка та І. Кавалерідзе. Роль українського художника Д. Бурлюка в історії українського авангарду (1907–1920) розглянуто в кандидатському дослідженні І. Кузьменко (2014). У дисертаційному дослідженні Н. Калущкої (2001) з'ясовано роль О. Кошиця на різних етапах розвитку українського мистецтва, розкрито його діяльність в контексті музики XX сторіччя. У дослідженні С. Салій (2010), що стосувалось творчості О. Кошиця, проаналізовано хорові обробки та їх першоджерела, визначено стиль композитора та вплив фольклору на формування музичної мови і виразових засобів митця. Музичну творчість В. Горовиця відображено у кандидатському дослідженні Ю. Зільбермана (2004), де зосереджено увагу на київському періоді творчості піаніста. Перше опубліковане дослідження творчості В. Авраменка вийшло у Канаді (Вінніпег). Це робота І. Книш «Жива душа народу» (1966).

Разом з тим, недостатньо інформації, а якщо вона і є, то досить суперечлива про низку українських постатей. До таких митців належить і Ярослав Барнич. І, хоча, окремі аспекти життя і творчого доробку Я. Барнича досліджували Наталія Ек, Осип Гайський, Степан Пушик, Степан Стельмашук, Людомир Філоненко та ін., однак, інформація стосовно авторства деяких його пісень є розбіжною.

▪ Мета статті

Мета статті – здійснити аналіз наукових досліджень, присвячених питанню авторства пісні «Гуцулка Ксеня». Методи дослідження: теоретичний (допомагає розкрити проблемні сторони досліджуваного питання), гіпотетичний (ґрунтується на гіпотезі, наукових дослідженнях та припущеннях, що стосуються питання авторства пісні «Гуцулка Ксеня»), історичний (з його допомогою інформацію

було систематизовано та подано у хронологічній послідовності, досліджено суть проблеми, яка також пов'язана з певними історичними подіями, що відбувалися в Україні). Автор здійснила порівняльний аналіз, а також аналіз вторинних даних, зібраних зі звітів, журналів та інших періодичних видань. Наукова новизна: з позиції культурології здійснено комплексний аналіз досліджень, що стосуються авторства пісні «Гуцулка Ксеня», уточнено біографічні дані Я. Барнича та Р. Савицького.

■ Виклад матеріалу дослідження

Перша платівка з піснею «Гуцулка Ксеня» з'явилася 1945 року. Записана Ансамблем пісні і танцю Першого Українського фронту під керуванням заслуженої артистки України Лідії Чернишової, в Чехословаччині на невеликій фірмі «Еста». На етикетці платівки, яка збереглася у колекціонерів, вказано, що це – народна пісня Закарпаття.

У 1955 році пісню записали на платівку учасниці відомого тріо бандуристок Ніна Павленко, Валентина Третьякова й Тамара Поліщук. На етикетці платівки зазначено, що це – українська народна пісня. Після виконання цим тріо пісні, її почали виконувати інші виконавці, вона з'явилася в нотних виданнях і пісенних збірниках (Полонський & Шемета, 2001). Та, коли пісня «Гуцулка Ксеня» набула популярності, виникло питання стосовно її автора.

Наголосимо, що питання авторства цікавить вітчизняних дослідників не одне десятиліття. Ця тема стала актуальною ще в 1990-х і продовжує бути такою сьогодні. Суперечливість питання полягає в тому, що одні дослідники автором пісні вважають Я. Барнича, інші – Р. Савицького. Так, Я. Барнича вважають автором пісні «Гуцулка Ксеня» С. Пушик, Л. Філоненко, В. Кобаль. Інші, П. Арсенич, О. Руда, доводять авторство Р. Савицького.

Розглянемо це докладніше. Ярослав Васильович Барнич – український диригент, композитор. Народився 1896 року у селі Балинці поблизу Коломиї, з дитинства займався музикою. Працював у різних містах України (Ужгород, Самбір, Станіславів та ін.), його діяльність завжди була пов'язана з музикою. У 1944 році Барнич переїхав до Німеччини, де мешкав до 1949 року, потім емігрував до США.

Довгий час в Україні було недостатньо інформації про Ярослава Васильовича. На початку 90-х почали вивчати творчість митця (Г. Черкаська, О. Гайський, С. Пушик, С. Стельмашук). Науковці досліджували не лише творчий шлях диригента та композитора, а й питання авторства пісні «Гуцулка Ксеня».

Роман Савицький (23.02.1904–11.11.1974) – український самодіяльний композитор, педагог. Народився 23 лютого 1904 року в селі Бачина (нині Старосамбірський район Львівської області). Працював учителем історії приватної гімназії в Станіславові, яку у 1939 році перетворили на середню школу, а Савицького призначили її директором. У 1946–1948 роках радянська влада оголосила Романа Савицького «народним піснярем» (Руда, 2017). І, коли у 60-х роках ХХ століття тріо бандуристок включили до свого репертуару пісню «Гуцулка Ксеня», то комісія (В. Флис, М. Білан, Р. Савицький), розглядаючи питання авторських прав для отримання гонорару, визнала автором Р. Савицького (Пушик, 1990).

Наголосимо, що на той час, Я. Барнич знаходився за кордоном, відомостей про нього було мало, а його авторство могло негативно вплинути на можливість виконання пісні. Оперети композитора були під забороною, і лише в середині 90-х років, коли Україна отримала незалежність, донька композитора Ірина Барнич-Дубас змогла передати лібрето і клавіри оперет «Шаріка» і «Гуцулка Ксеня» на Батьківщину (Філоненко, 2019).

Публікація, яка викликала резонанс у 1990 році «Хто написав «Гуцулку Ксеню?»» належала С. Пушику («Молодь України» 18 січня 1990 р.). Саме в статті дослідник доводив, що автор відомої української пісні композитор Я. Барнич. Степан Григорович Пушик зацікавився автором пісні «Гуцулка Ксеня» ще у далеких 1960-х, планував статтю про Р. Савицького оскільки «його ім'я згадувалося у словниках і енциклопедіях, а газети і журнали, радіо і телебачення часто називали його автором «Гуцулки Ксені»» (Пушик, 1990). Зокрема, Христина Сорохтей (журналістка), натякнула досліднику, що «Гуцулка Ксеня» написана композитором Ярославом Барничем. На жаль, у 1960-х С. Пушик особисто не зміг зв'язатись з Я. Барничем і здійснити більш ґрунтовне дослідження, пов'язане з авторством. Лише у 90-ті роки йому стали відомі біографічні дані композитора (Пушик, 1990).

Степан Григорович Пушик прагнув об'єктивно розібратися та встановити істину. У публікації («Молодь України» 18 січня 1990 р.) він наводив приклад листування композитора із журналістом, де музикант скаржився на те, що його твори вкрадено. Однак ні назви творів, ні прізвищ там не вказано.

1995 року (у газеті «Галичина») з'явилась публікація С. Пушика «Таланти повертаються з невідомості» (Про авторів пісень «Червоні маки» і «Гуцулка Ксеня»). Дослідник зазначав, що стаття «Хто написав «Гуцулку Ксеню?»» (1990) викликала «бурю». В даній публікації С. Пушик з впевненістю стверджував, що автор пісні «Гуцулка Ксеня» – Я. Барнич. Цю впевненість підкріпили спогади дружини Я. Рубчаківни-Барнич. Одного вечора, коли вона з дітьми повернулася додому, він (Я. Барнич) сів біля цитри і заграв дві свої композиції до слів Р. Савицького, – «два танга: «Ох, соловію» та «Хлопче мій хлопче» – дружина згадувала – ми були захоплені і просто примусили його далі щось таке легке й мелодійне творити. За короткий час з'явилися такі його твори, як «О, гарна крале», «Запізно», «Молоді емерити», «Лист» і врешті – славне танго – пісня «Гуцулка Ксеня»» (Пушик, 1995). Питання авторства почало цікавити дослідників, вже після смерті Я. Барнича. Пошук істини ускладнює відсутність інтерв'ю, листа або будь-якого іншого документа.

Василь Кобаль – член Національної ліги українських композиторів також вважає, що автор пісні – Я. Барнич. Він припускає, що у певний період часу існувало декілька подібних мелодій і дещо змінених текстів подібних до пісні «Гуцулка Ксеня», але найбільш відомий її варіант належить Барничу.

В одній із публікацій («Автор пісні «Гуцулка Ксеня» працював у театрі в Ужгороді») він наводить спогади племінниці композитора Олени Вергановської. З її слів, пісня-танго була написана 1932–33 рр. у Коломиї. У місцевій гімназії в ті роки навчалася гуцулка, яка подобалася Барничу, саме їй він присвятив пісню.

Кобаль (2013) зауважує, що у 1990 році ще одна учениця композитора Галина Синьківська написала лист С. Пушику, в якому оприлюднила іншу версію того, кому присвячено пісню композитора. Вона зазначала, що «прототип» героїні пісні – Ксенія Кленовська, яка навчалася у семінарії сестер-василіянок (Станіславів). Ярослав Барнич нібито часто зустрічався з нею, бо був закоханий у дівчину і написав на її честь пісню.

Музикознавець, педагог-піаніст, доктор філософії Л. Філоненко (2008), у публікації («Про композитора Ярослава Барнича та його пісню «Гуцулка Ксеня»») також безсумнівно стверджує, що автор пісні-танго «Гуцулка Ксеня» (слова і музика) – Ярослав Барнич. Він (як і В. Кобаль) наводить спогади племінниці композитора Олени Вергановської. У її будинку часто був Ярослав Барнич, саме там він і працював над піснею «Гуцулка Ксеня». Цей факт підтвердили учні та сучасники митця: Лідія Біль, Галина Грабець, Зеновія Гоянюк, Марта Деделюк, Володимира Пригородська та ін. Філоненко вважає Ксеню Клиновську прообразом героїні пісні – саме вона навчалась у композитора (у місті Станіславів) і надихнула його на створення пісенного шедевра.

Іншу позицію щодо авторства пісні «Гуцулка Ксеня» висловив історик, член Національної спілки краєзнавців України П. Арсенич у книзі «Священничий рід Бурачинських», який зазначав, що саме Роман Савицький у 1936–1938 рр. написав слова до широковідомих пісень-танго «Гуцулко Ксеню», «Червоні Маки» та інших. Разом з тим Арсенич додав: «у 1932–1943 рр. Ярослав Барнич був професором музики в українських гімназіях Станіслава та активним композитором і диригентом. У 1942 р. була поставлена його оперета «Шаріка», дещо пізніше оперета «Гуцулка Ксеня». Під час війни у 1944 р. Барнич виїхав з родиною на Захід». П. Арсенич допускає думку, що, напевно, «радянська влада» приписала ці твори Р. Савицькому. Це і викликало «контраверсію» у спільноті (Арсенич, 2004, с. 38-39).

Подібної позиції дотримується й журналіст Ukrainian People Magazine (Чикаго, США) Ольга Руда (2017) у публікації «Український Чикаго попрощався з «Гуцулкою Ксенею»». У статті вона розповідає про Родину Бурачинських, біографію Романа Савицького, те, що саме він написав пісню «Гуцулка Ксеня» для племінниці Ксені на її день народження 1937 року. Після смерті Ксенії Данилишин, О. Руда спілкувалася із її компаньйонкою – Зеновією Барган (Чикаго). З її слів пісня написана Р. Савицьким у 1937 році на 13-річчя Ксенії. З. Багран в інтерв'ю зауважила, що Я. Барнич і Р. Савицький були знайомі, працювали разом у місті Станіславів. Роман Савицький керував мішаним хором «Боян», а Ярослав Барнич був певний час диригентом цього хору.

З метою ґрунтовного дослідження інформації стосовно авторства О. Руда наводить збірку статей «Альманах Станіславівської Землі», видану у 1975 році (Нью-Йорк – Торонто – Мюнхен). У статті «Ярослав Барнич: Життя і творчий шлях» Осип Гайський (1975), який опрацював архівні матеріали, жодним словом не згадував авторство Барнича у написанні пісні «Гуцулко Ксеню», а тільки його оперети «Шаріка» та «Гуцулка Ксеня». Дослідниця та журналістка вважає це незаперечним фактом авторства Р. Савицького (Руда, 2017).

2017 року численна кількість інформаційних видань (інформагентство АСС, zbruc, захid.net, visnyk.lutsk, gaika.if.ua) опублікували інформацію про те, що у США 5 червня померла уродженка косівського села Шешори Ксенія Бурачинська-Данилишин, саме та Ксеня, для якої було написано пісню «Гуцулка Ксеня».

Видання зазначали, що автором пісні є учитель з села Семиголів Сокольського району Львівської області Роман Савицький. Пісня написана ним, для 10-річної племінниці, дата написання – 1932 рік.

Але ця інформація суперечить дослідженням інших музикознавців та вчених. Складність виникла не лише із питанням авторства, а і з датою написання. На відміну від інших дослідників, які називають роком написання пісні 1932 рік, О. Руда вказує на 1937 рік.

Таким чином, існують аргументи на користь того чи іншого автора. Проте біографічні дані обох митців не виключають того, що дійсно у той час могла бути заміна авторства. Ярослав Барнич в молоді роки (17 років) служив у складі січових стрільців (1914), у період гітлерівської окупації працював диригентом Львівського оперного театру і це могло трактуватися після повернення радянської влади на українські землі як зрада, тому у 1944 році Я. Барнич переїхав до Німеччини, де мешкав до 1949 року, потім емігрував до США. Звісно для мистецтва радянського періоду така біографія була неприйнятною.

Біографія Р. Савицького допустима для тогочасної влади. Народився на Львівщині, отримав музичну освіту, у 1924 році вступив на історичний факультет Львівського університету, працював на посаді вчителя історії в приватній гімназії міста Станіславів. У вересні 1939 року гімназію перетворили на середню школу, а Романа Януарійовича призначили її директором. У 1950–1960-х роках Савицький працював учителем, викладав історію, був завучем, директором шкіл у селах Семигинів, Любинці Стрийського району. В антирадянщині помічений не був (Кома, 2019).

У ті часи біографія музикантів та композиторів мала важливе значення для подальшої творчої діяльності. Однак є речі, які не підпорядковуються заборонам чи поясненням – це народна любов. Пісня стала настільки популярною та близькою для українців, що тривалий час її вважали народною. Доказом цього була перша платівка з піснею «Гуцулка Ксеня», яка з'явилася 1945 року.

Іноді упорядники вказували автора слів і музики – Романа Савицького. У збірнику «Українські ліричні пісні», виданому у 1961 році Держвидавом образотворчого мистецтва і музичної літератури, зазначено автором музики – Р. Савицького, а слова – народні (Полонський & Шемета, 2001).

■ Висновки

З'ясовано, що пісня «Гуцулка Ксеня», з'явившись у 1945 році, згодом набула популярності та стала настільки близькою українцям, що тривалий час її вважали народною. Тоді ж постало питання про її авторство та призначення гонорару. І у 60-х роках ХХ століття була створена комісія (до якої також входив Р. Савицький), що визнала автором Р. Савицького.

Наголосимо, що у радянські часи біографія музикантів та композиторів безпосередньо впливала не лише на подальшу творчу діяльність, а й на встанов-

лення авторства. Так, біографія Р. Савицького цілковито відповідала ідеологічним настановам тогочасної влади. Він працював учителем, викладав історію, був завучем, директором шкіл у селах Семигинів, Любинці Стрийського району, а найголовніше – в антирадянщині помічений не був. На відміну від нього біографія Я. Барнича була «неприйнятною». Він проживав за кордоном. У молоді роки служив у складі січових стрільців, а у період гітлерівської окупації працював диригентом Львівського оперного театру, що могло трактуватися як зрада. Тож не дивно, що оперети композитора були під забороною, а його авторство могло негативно вплинути на можливість виконання пісні.

Відзначимо, що навколо авторства пісні «Гуцулка Ксеня» й на сьогодні існує багато суперечок. На жаль істину встановити досить складно. Тому однозначно стверджувати кому належать слова відомої пісні ми не можемо. Ситуація ускладнюється ще й тим, що вона мала декілька подібних мелодій і дещо змінених текстів.

З нашої точки зору, авторство належить Я. Барничу, що доводять не лише спогади його дружини – Я. Рубчаківни-Барнич, а й дослідження С. Пушика, Л. Філоненко та В. Кобаль. Однак, пошук істини ускладнює відсутність інтерв'ю, листа або будь-якого іншого документа, а питання авторства почало цікавити дослідників вже після смерті Я. Барнича. Тому, по можливості, ми розглянули усі існуючі версії.

Даним дослідженням матеріал не вичерпується, оскільки питання остаточно не з'ясовано. Можливо, із часом з'являться ще додаткові дані, які допоможуть з'ясувати правду.

■ Список використаних джерел

- Арсенич, П. І. (2004). *Священничий рід Бурачинських*. Нова Зоря.
- Гайський, О. (1975). Ярослав Барнич – життя і творчий шлях. В *Альманах Станіславівської землі = Almanac of the Stanyslaviv Region*. [Збірник матеріалів до історії Станіславова і Станіславівщини] (Т. 28, с. 566–570). Видання Центрального Комітету Станіславівщини.
- Голубець, М. (1922, 16–18 серпня). Олександр Архипенко. *Громадський вісник*.
- Зільберман, Ю. А. (2004). *Володимир Горовиць в культурному середовищі Києві кінця XIX – початку XX століття* [Автореферат дисертації кандидата мистецтвознавства, Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського].
- Калуцька, Н. Б. (2001). *Мистецька діяльність Олександра Кошиця в контексті музики XX століття* [Автореферат дисертації кандидата мистецтвознавства, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського].
- Книш, І. (1966). *Жива душа народу*. Новий Шлях.
- Кобаль, В. (2013, 22 вересня). *Автор пісні "Гуцулка Ксеня" працював у театрі в Ужгороді*. Закарпаття онлайн. <https://zakarpattya.net.ua/Zmi/114692-Avtor-pisni-Hutsulka-Ksenia-pratsiuvav-u-teatri-v-Uzhhorodi>.
- Кома, С. (б.р.). Загадка "Гуцулка Ксеня". *Волинська газета*. Взято 15 листопада 2020 з <http://volga.lutsk.ua/view/13144/2/>.
- Кубриш, Н. Р. (2004). *Міфопоетика скульптури О. Архипенка та І. Кавалерідзе* [Автореферат дисертації кандидата мистецтвознавства, Південноукраїнський державний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського].

- Кузьменко, І. В. (2014). *Д. Бурлюк в історії українського авангарду (1907–1920 рр.)* [Дисертація кандидата історичних наук, Чорноморський національний університет ім. П. Могили].
- Полонський, В., & Шемета, Л. (2001, 16–23 марта). Хто ж автор "Гуцулки Ксені"? *ZN,UA*. https://zn.ua/ART/tak_kto_zhe_avtor_gutsulki_kseni.html.
- Пушик, С. (1990, 18 січня). Хто написав "Гуцулку Ксеню?" *Молодь України*.
- Пушик, С. (1995, 29 липня). Таланти повертаються з невідомості. *Галичина*.
- Руда, О. (2017, 14 червня). *Український Чикаго попросився з "Гуцулкою Ксеню". Правда історія авторства легендарної української пісні*. <https://ukrainianpeople.us/український-чикаго-попросився-з-гуцу>.
- Салій, С. (2010). Хорові обробки в творчості Олександра Кошиця. *Молодь і ринок*, 5, 57–60.
- Філоненко, Л. (2008). Про композитора Ярослава Барнича та його пісню "Гуцулка Ксеня". *МІСТ: Мистецтво, історія, сучасність, теорія*, 4–5, 339–344.
- Філоненко, Л. (2019, 6 березня). *Міф та реальність "Гуцулки Ксені"*. *Zaxid.net*. https://zaxid.net/mif_ta_realnist_gutsulki_ksenyu_n1476977.

References

- Arsenych, P. I. (2004). *Sviashchenychiy rid Burachynskykh [Priestly family of Burachynsky]*. Nova Zoria [in Ukrainian].
- Filonenko, L. (2008). Pro kompozytora Yaroslava Barnycha ta yoho pisniu "Hutsulka Ksenia" [About the composer Yaroslav Barnych and his song "Hutsulka Ksenia"]. *MIST: Mystetstvo, istoriia, suchasnist, teoriia*, 4–5, 339–344 [in Ukrainian].
- Filonenko, L. (2019, March 6). *Mif ta realnist "Hutsulky Kseni" [Myth and reality "Hutsulka Ksenia"]*. *Zaxid.net*. https://zaxid.net/mif_ta_realnist_gutsulki_ksenyu_n1476977 [in Ukrainian].
- Haiskyi, O. (1975). Yaroslav Barnych – zhyttia i tvorchyi shliakh [Yaroslav Barnych – life and creative path]. In *Almanakh Stanislavivskoi zemli = Almanac of the Stanyslaviv Region*. [Collection of materials on the history of Stanislavov and Stanislavivshchyna] (Vol. 28, pp. 566–570). Published by Central Committee of Stanyslavivshchyna [in Ukrainian].
- Holubets, M. (1922, September 16–18). Oleksandr Arkhypenko [Alexander Archipenko]. *Hromadskyi visnyk* [in Ukrainian].
- Kalutska, N. B. (2001). *Mystetska diialnist Oleksandra Koshytsia v konteksti muzyky KhKh stolittia [Oleksandr Koshyts' artistic activity in the context of twentieth century music]* [Abstract of PhD Dissertation, Institute of Art Science, Folklore and Ethnology Named After MT Rilsky NASU] [in Ukrainian].
- Knysh, I. (1966). *Zhyva dusha narodu [The living soul of the people]*. Novyi Shliakh [in Ukrainian].
- Kobal, V. (2013, September 22). *Avtor pisni "Hutsulka Ksenia" pratsiuвав u teatri v Uzhhorodi [The author of the song "Hutsulka Ksenia" worked in a theater in Uzhgorod]*. <https://zakarpattia.net.ua/Zmi/114692AvtorPisniHutsulkaKseniapratsiuвав-u-teatri-v-Uzhhorodi> [in Ukrainian].
- Koma, S. (n.d.). *Zahadkova "Hutsulka Ksenia" [Mysterious "Hutsulka Ksenia"]*. *Volynska hazeta*. Retrieved November 15, 2020, from <http://volga.lutsk.ua/view/13144/2/> [in Ukrainian].

- Kubrysh, N. R. (2004). *Mifopoetyka skulptury O. Arkhopenka ta I. Kavaleridze [Mythopoeitics of sculpture by O. Arkhipenko and I. Kavaleridze]* [Abstract of PhD Dissertation, Pivdenoukrajinskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet im. K. D. Ushynskoho] [in Ukrainian].
- Kuzmenko, I. V. (2014). *D. Burluk v istorii ukrainskoho avanhardu (1907–1920 rr.) [D. Burluk in the history of the Ukrainian avant-garde (1907–1920)]* [Doctoral Dissertation, Petro Mohyla Black Sea National University] [in Ukrainian].
- Polonskyi, V., & Shemeta, L. (2001, March 16–23). Khto zh avtor "Hutsulky Kseni"? [Who is the author of "Hutsulka Ksenia"?]. *ZN,UA*. https://zn.ua/ART/tak_kto_zhe_avtor_gutsulki_kseni.html [in Ukrainian].
- Pushyk, S. (1990, January 18). Khto napysav "Hutsulku Kseniu?" [Who wrote "Hutsulka Ksenia?"]. *Molod Ukrainy* [in Ukrainian].
- Pushyk, S. (1995, Juli 29). Talanty povertaiutsia z nevidomosti [Talents return from the unknown]. *Halychyna* [in Ukrainian].
- Ruda, O. (2017, Juni 14). *Ukrainskyi Chykaho poproshchavsia z "Hutsulkoiu Kseneiu". Pravdyva istoriia avtorstva lehendarnoi ukrainskoi pisni [Ukrainian Chicago said goodbye to "Hutsulka Ksenia". The true story of the authorship of the legendary Ukrainian song]*. <https://ukrainianpeople.us/ukrainskyi-chykaho-poproshchavsia-z-hutsu> [in Ukrainian].
- Salii, S. (2010). Khorovi obrobky v tvorchosti Oleksandra Koshytsia [Choral adaptations in the work of Olexander Koshytz]. *Molod i rynek*, 5(64), 57–60 [in Ukrainian].
- Zilberman, Yu. A. (2004). *Volodymyr Horovyts v kulturnomu seredovyschi Kyievi kintsia XIX – pochatku XX stolittia [Volodymyr Horowitz in the cultural environment of Kyiv in the late 19th and early 20th centuries]* [Abstract of PhD Dissertation, National Music Academy of Ukraine named after PI Chaikovsky] [in Ukrainian].

■ UNKNOWN AUTHOR OF A WORLD-FAMOUS SONG: BIOGRAPHICAL RESEARCH AS CULTURAL STUDIES AGENDA

■ Lesia Turchak

- *PhD in Arts Studies, Associate Professor,*
ORCID: 0000-0002-0490-8732, e-mail: lessit@ukr.net,
Kyiv National University of Culture and Arts,
Kyiv, Ukraine

■ Abstract

The purpose of the article is to analyse the studies on the authorship of the song *Hutsulka Ksenia*. The research methodology applies theoretical method to cover the issue under the study; hypothetical method to base reasoning on the research studies concerning the authorship of the song; historical method to systematise information in chronological order; as well as comparative analysis and secondary data analysis from reports, journals

and other periodicals. Scientific novelty. We have conducted a comprehensive cultural background analysis of studies concerning the authorship of the song *Hutsulka Ksenia*, and got more accurate biographical data of Ya. Barnych, and R. Savytsky. Conclusions. The article determined that the song *Hutsulka Ksenia*, 1945, gained popularity and became so close to Ukrainians over time that it was considered folk one for a long time. At the same time, the question of its authorship arose, and in the 1960s, a commission was appointed (where R. Savytsky was a member), which declared R. Savytsky as the author. The article proved that in Soviet times, the biography of musicians and composers directly influenced not only further creative activity but also the authorship credit. So, the biography of R. Savytsky fully corresponded to the ideological attitudes of the then authorities, unlike the biography of Y. Barnych, who lived abroad, his operettas were banned, and the composer's authorship could negatively affect the ability to perform the song. It should be noted that even today there are disputes over the authorship of the song *Hutsulka Ksenia*, which are connected in particular with the existence of several similar melodies and modified lyrics. From our point of view, the authorship belongs to Ya. Barnych, which is proved both by the memoirs of his wife Ya. Rubchakovna-Barnych and the research of S. Pushyk, L. Filonenko, and V. Kobal. However, the search for the truth is complicated because of the absence of an interview, letter or any other document, and the question of authorship began to interest researchers after the death of Ya. Barnych only.

■ **Keywords:** Yaroslav Barnych; Roman Savytsky; author of song *Hutsulka Ksenia*; conductor; composer; musician; music; culture.

■ НЕИЗВЕСТНЫЙ АВТОР ВСЕМИРНО ИЗВЕСТНОЙ ПЕСНИ: БИОГРАФИКА КАК ВЕКТОР КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКОГО ИССЛЕДОВАНИЯ

■ Турчак Леся Ивановна

■ *Кандидат искусствоведения, доцент,
ORCID: 0000-0002-0490-8732, e-mail: lessit@ukr.net,
Киевский национальный университет культуры и искусств,
Киев, Украина*

■ Аннотация

Цель статьи – проанализировать исследования, посвященные авторству песни «Гуцулка Ксеня». Методы исследования: теоретический – для раскрытия проблемных сторон изучаемого вопроса; гипотетический – позволяет, опираясь на научные исследования, строить предположения, касающиеся авторства песни; исторический – для систематизации информации в хронологической последовательности; а также сравнительный анализ и анализ вторичных данных, собранных из отчетов, журналов и других периодических изданий. Научная новизна. С позиции культурологии осуществлен комплексный анализ исследований, касающихся авторства песни «Гуцулка Ксеня», уточнены биографические данные Я. Барнича и Р. Савицкого. Выводы. Песня

«Гуцулка Ксеня», появившись в 1945 году, со временем приобрела такую популярность и стала настолько близкой украинцам, что долгое время ее считали народной. Тогда же встал вопрос об ее авторстве, и в 60-х годах XX века была создана комиссия (в ее состав входил и Р. Савицкий), которая признала автором Р. Савицкого. Доказано, что в советские времена биография музыкантов и композиторов непосредственно влияла не только на дальнейшую творческую деятельность, а и на установление авторства. Так, биография Р. Савицкого целиком соответствовала идеологическим установкам того времени, в отличие от биографии Я. Барнича, который проживал за границей, его оперетты были под запретом, и авторство композитора могло негативно повлиять на возможность исполнения песни. Отметим, что и сегодня продолжают споры вокруг авторства песни «Гуцулка Ксеня», связанные, в том числе с существованием нескольких подобных мелодий и измененных текстов. С нашей точки зрения, авторство принадлежит Я. Барничу, что доказывают не только воспоминания его жены, Я. Рубчакивны-Барнич, а и исследования С. Пушика, С. Филоненко, и В. Кобаля. Однако поиск истины усложняет отсутствие интервью, письма или другого документа, а вопрос авторства стал интересовать исследователей уже после смерти Я. Барнича.

■ **Ключевые слова:** Ярослав Барнич; Роман Савицкий; автор песни «Гуцулка Ксеня»; дирижер; композитор; музыкант; музыка; культура